

פתח דבר - מנהלת הכנס, דפנה אבירם ניצן

יוני 2018

זה שנים שישאל ממוקמת במקום לא מחמיא בדירוגים הבינלאומיים הבוחנים את נטל הבריורקטיה הממשלתית¹ ואת מידת הנוחות של עשיית עסקים.² מניתוח המדדים הבינלאומיים עולה שהבריורקטיה הממשלתית בישראל סבוכה, בלתי יעילה ומורכבת לציות. התוצאה היא ירידה בנכונות לציית לחוק, פגיעה בשוויון ההזדמנויות בין סוגי עסקים במגזר העסקי ותחושה של חוסר הוגנות לנוכח פערי המידע בין עסקים גדולים לקטנים. כל אלו מעודדים שימוש במתווכים ובמאכערים ומגבירים את הסבירות להתנהלות מושחתת. עם זה עולה לא אחת הטענה שהפקידות הממשלתית בישראל מתמודדת, בעיקר מאז פרשת רמדיה, עם החשש מ"אחריות אישית", המגביר את נטייתה של הפקידות להגן על עצמה באמצעות ריבוי אישורים ואסמכתאות. וכך, נטל הבריורקטיה והרגולציה עודנו כבד ובלתי ידיותי.

מצב עניינים זה אינו חדש, ולכן קיימנו כבר בשנה שעברה, בכנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 2017, מושב בנושא. הדיון התמקד אז בחשיבות של הקלת הנטל הרגולטורי

1 בשנת 2018 ישראל מדורגת במקום ה-41 (בסולם של 138 מדינות) בתת-מדד "נטל הרגולציה הממשלתית" בדוח התחרותיות הבינלאומי של הפורום הכלכלי העולמי (WEF).

2 בשנת 2018 ישראל מדורגת במקום ה-54 (בסולם של 190 מדינות) ובמקום 5 מהסוף במדינות OECD במדד "נוחות עשיית העסקים" (דוח של Doing Business) של הבנק העולמי.

והבירוקרטי, על בסיס מסמך מקיף שהכינו חוקרים מהמכון הישראלי לדמוקרטיה אשר הציע תוכנית פעולה רב-שנתית להקלת הנטל הרגולטורי בישראל.³

חלק לא מבוטל מהפרויקטים שפורטו בתוכנית בוצעו או הותנעו בשנה החולפת, ובראשם הפרויקט ליצירת מפת דרכים רגולטורית למשקיע המעוניין להקים מפעל בישראל. עיקרי הפרויקט והמלצותינו לשיפור המצב הקיים מוצגים לפניכם בחוברת זו והם יעלו לדיון בכנס הנוכחי, ביוני 2018. הפרויקט הותנע בהובלה משותפת של המכון הישראלי לדמוקרטיה והיחידה לקידום השקעות זרות במשרד הכלכלה והתעשייה ובשיתוף פעולה פורה ומחויבות ממשית מצד חברי ועדת ההיגוי. בוועדה חברים נציגים מאגף החשב הכללי במשרד האוצר, מאגף לטיוב הרגולציה במשרד ראש הממשלה, מאגף אסטרטגיה במשרד הכלכלה והתעשייה, מהתאחדות התעשיינים ומחברת קן פרויקט – BDO.

במקביל עסק המכון הישראלי לדמוקרטיה בשנה החולפת גם ביעוץ לכמה יחידות ממשל באשר לדרכים לשיפור הרגולציה ולהקטנת הנטל הבירוקרטי, בדגש על קידום שיטות מתחום הכלכלה ההתנהגותית ויישום כלים של רגולציה רכה. במסגרת זו ערך צוות חוקרים מהמכון סקר שבדק את עמדות המגזר העסקי כלפי התערבויות "רכות". הממצאים מצביעים על תמיכה ניכרת בהתערבויות "רכות" במגוון תחומי ממשל, והם מוצגים בחוברת זו כבסיס לדיון במושב הרגולציה.

בנוסף, במסגרת יישום תוכנית העבודה הרב-שנתית של המכון, עסקנו במתן סיוע לגורמי הממשל בהידוק הקשר עם גורמי הדירוג הבינלאומיים, ובראשם הבנק העולמי. הנחת היסוד היא שהידוק הקשר יביא לשיח פורה ולטיוב דיוק המדידה של ישראל על ידי גופים אלו. במסגרת זו ערכו החוקרים ניתוח רגישות לדוח Doing Business, אשר חשף את התחומים הבעייתיים ביותר בעשיית עסקים בישראל. ניתוח הרגישות הציג גם את מידת השיפור האפשרי במקומה של ישראל בדירוג הבינלאומי – בהתייחס לכל מדד בנפרד. את

3 "טיוב הרגולציה בישראל והקלת נטל הבירוקרטיה: הצעה לתוכנית רב-שנתית", בתוך: שתי כלכלות – חברה אחת: חומרי רקע לכנס אלי הורביץ 2017, המכון הישראלי לדמוקרטיה, www.idi.org.il/media/9140/hurvitz2017-he.pdf, 2017

כיצד יוצאים מסבך הבירוקרטיה והרגולציה?

ממצאי הדוח הצגנו לגורמי הממשל הרלוונטיים והנגשנו אותם ככלי לשימושם. עיקריו של הדוח מופיעים במצגת בחוברת זו, המוגשת לקראת מושב הרגולציה.

אנו מאמינים כי אימוץ המלצותינו יביא להגדלת השקיפות בתהליכים שעובר המגזר העסקי בממשקיו עם הממשל, לחיזוק שוויון ההזדמנויות בין עסקים, להחלשת המניעים להתנהלות מושחתת ולצמצום ההזדמנויות לשחיתות. כמו כן אנו מאמינים כי יישום המלצותינו ייתן תמריץ של ממש למשקיעים, מקומיים וזרים, להקים ולהרחיב מפעלים, ואלה יביאו להגדלת היקפי התעסוקה בישראל ולהאצת הצמיחה במשק.

בברכה,

דפנה אבירם-ניצן

מנהלת כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה 2018

מנהלת המרכז לממשל וכלכלה, המכון הישראלי לדמוקרטיה